

प्रदेश विशेष अनुदानसम्बन्धी कार्यविधि, २०७५

मन्त्रपरिषद्बाट स्विकृत मिति: २०७५ मंसिर २८ गते

प्रस्तावना: प्रदेश सरकारबाट स्थानीय तहलाई विशेष अनुदान प्रदान गर्न प्रदेश वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७५ को दफा १० बमोजिम प्रदेश सरकारले देहायको कार्यविधि बनाएको छ।

परिच्छेद—१

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ : (१) यस कार्यविधिको नाम "प्रदेश विशेष अनुदान सम्बन्धी कार्यविधि, २०७५" रहेको छ।

(२) यो कार्यविधि तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ।

२. परिभाषा : विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा,

(क) "ऐन" भन्नाले प्रदेश वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७५ सम्झनुपर्छ।

(ख) "मन्त्रालय" भन्नाले आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय सम्झनुपर्छ।

(ग) "प्रदेश" भन्नाले गण्डकी प्रदेश सम्झनुपर्छ।

(घ) "स्थानीय तह" भन्नाले गाउँपालिका, नगरपालिका, उपमहानगरपालिका र महानगरपालिका सम्झनुपर्छ।

(ङ) "विशेष अनुदान" भन्नाले प्रदेश वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७५ को दफा ७ बमोजिमको विशेष अनुदान सम्झनु पर्छ।

परिच्छेद-२

अनुदान प्रदान गरिने क्षेत्र तथा कार्यक्रमको छनौट

३. विशेष अनुदान प्रदान गरिने क्षेत्र: (१) मानव विकास सूचकाङ्कको आधारमा राष्ट्रिय औषत भन्दा तल परेका देहायका कुनै खास क्षेत्र तथा विशेष योजनाको लागि प्रदेश सरकारले विशेष अनुदान प्रदान गर्न सक्नेछ :-

- (क) साक्षरता प्रतिशत राष्ट्रिय औषत भन्दा ज्यादै न्यून भएका क्षेत्रको शैक्षिक विकासको लागि संचालन गरिने विशेष शैक्षिक योजना तथा कार्यक्रम,
- (ख) आधारभूत स्वास्थ्य सेवाबाट बञ्चित रहेका समुदाय तथा बाल तथा मातृ मृत्युदर अत्यधिक भएका क्षेत्रहरूमा प्रदान गरिने आधारभूत स्वास्थ्य सेवा सम्बन्धी विशेष योजना तथा कार्यक्रम,
- (ग) खानेपानी सुविधाबाट बञ्चित रहेका क्षेत्र वा समुदायका लागि खानेपानी सुविधा उपलब्ध गराउने विशेष योजना तथा कार्यक्रम,
- (घ) खाद्यन्न उत्पादन अभिवृद्धि तथा वितरण सम्बन्धी योजना तथा कार्यक्रम,
- (ङ) कुनै पिछडिएको क्षेत्र विशेषलाई लक्षित गरी सञ्चालन गरिने आधारभूत सेवा आपूर्ति सम्बन्धी योजना तथा कार्यक्रम,
- (च) अल्पसंख्यक तथा पिछडिएको समुदायको उत्थान गरिने विशेष योजना तथा कार्यक्रम,
- (छ) सिंचाई सम्बन्धी योजना तथा कार्यक्रमहरू,
- (ज) स्थानीय तहको सन्तुलित विकासको लागि संचालन गरिने सामाजिक विकासका विशेष योजना तथा कार्यक्रम ।
- (झ) प्रदेश सरकारले निर्णय गरी घोषणा गरेका विशेष कार्यक्रम ।

४.विशेष अनुदान प्रदान नहुने : (१) दफा ३ मा जुनसुकै कुरा लेखेको भएतापनि देहायका प्रकृतिका योजना तथा कार्यक्रमका लागि विशेष अनुदान उपलब्ध गराइने छैन :-

- (क) राजनीतिक दल विशेष तथा धार्मिक उद्देश्य परिपूर्ति हुने प्रकृतिका योजना तथा कार्यक्रम,
- (ख) तलब, भत्ता, मसलन्द लगायतका साधारण खर्च तथा ऋण भूक्तानीका योजना तथा कार्यक्रम,

- (ग) सीमित वर्ग, व्यक्तिगत तथा पारिवारिक रूपमा मात्र फाइदा पुग्ने प्रकृतिका योजना तथा कार्यक्रम,
- (घ) राष्ट्रिय एकता, धार्मिक, सांस्कृतिक तथा सामाजिक सद्भावमा खलल पुग्ने प्रकृतिका योजना तथा कार्यक्रम,
- (ङ) घाटा बजेट पूर्ति गर्ने योजना तथा कार्यक्रम,
- (च) वातावरण संरक्षणमा प्रतिकूल प्रभाव पर्ने खालका योजना तथा कार्यक्रम,
- (छ) अन्य अनुदान तथा स्रोतबाट सञ्चालनमा रहेका योजना तथा कार्यक्रममा दोहोरो पर्ने गरी माग भएका योजना तथा कार्यक्रम,

५. आयोजना तथा कार्यक्रम छनौट: (१) प्रदेश सरकारले ऐनको दफा ७ को व्यवस्था बमोजिमका क्षेत्रगत आयोजना तथा कार्यक्रमको लागि आवश्यकता र औचित्यको आधारमा स्थानीय तहलाई विशेष अनुदान प्रदान गर्न सक्नेछ।

(२) स्थानीय तहले आयोजना तथा कार्यक्रमको छनौट गर्दा त्यसको आवश्यकता, औचित्य, सो बाट लाभान्वित जनसंख्या, सम्बन्धित क्षेत्रका जनताको आयस्तर वृद्धि गर्ने, आधारभुत आवश्यकता परिपूर्ति गर्ने, गरिबी न्यूनीकरणमा सहयोग पुग्ने, रोजगारी सृजनामा मद्दत पुग्ने र स्थानीय सीप साधन र श्रोतको अधिकतम उपयोग हुने किसिमका आयोजना तथा कार्यक्रम छनौट गर्नुपर्नेछ।

(३) स्थानीय तहले उपदफा (२) बमोजिम आयोजना तथा कार्यक्रमको माग पेश गर्दा सम्बन्धित स्थानीय तहबाट निर्णय गराई पेश गर्नु पर्नेछ।

(४) स्थानीय तहले उपदफा (१) बमोजिम योजना तथा कार्यक्रम छनौट गर्दा स्थानीय तहको आफ्नै स्रोतबाट समानीकरण, सशर्त र समपूरक अनुदानबाट संचालित योजना, कार्यक्रम तथा विगतमा सम्पन्न भएका योजना तथा कार्यक्रमसँग दोहोरो नपर्नेगरी छनौट गर्नुपर्नेछ।

६. निवेदन दिनु पर्ने: (१) स्थानीय तहले ऐनको दफा ७ बमोजिमको क्षेत्रमा विशेष अनुदान आवश्यक पर्ने भए प्रत्येक आर्थिक वर्षको पौष मसान्त भित्र अनुसूची बमोजिमको ढाँचामा देहायका विषयहरू खुलाई मन्त्रालय समक्ष निवेदन दिनुपर्नेछ:-

- (क) कार्यक्रमको आवश्यकता र औचित्यता,
- (ख) कार्यक्रम सम्पन्न गर्न लाग्ने समय, लागत इस्टिमेट विवरण,

- (ग) कार्यक्रमबाट लाभान्वित हुने वर्ग क्षेत्र समुदाय र कूल लाभान्वित जनसंख्याको अनुपात,
- (घ) कार्यक्रम सम्पन्न भएपछि प्राप्त हुने सम्भाव्य प्रतिफलको मापनयोग्य विवरण,
- (ङ) लागत सहभागिताको सम्भावना रहेकोमा आफ्नो तर्फबाट व्यहोरिने लागतको अंश,
- (च) समय समयमा प्रदेश सरकारले तोकेका अन्य विवरण ।

(२) मन्त्रालयले आवश्यकता अनुसार विशेष अनुदानको लागि आयोजना तथा कार्यक्रम छनौट गरी पठाउन सबै स्थानीय तहलाई सूचना पठाउने छ ।

७. योजना तथा कार्यक्रम छनौट समिति:(१)स्थानीय तहले विशेष अनुदानबाट संचालन गर्न दफा ६ बमोजिम प्रस्ताव भई आएमा कार्यक्रमको छनौट गर्न मन्त्रालयमा देहाय बमोजिमको समिति रहनेछ:

(क) सचिव, अर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय	संयोजक
(ख) उप सचिव, योजनाहेर्ने महाशाखा, मुख्य मन्त्री तथा मन्त्री परिषदको कार्यालय समेत सबै मन्त्रालय	सदस्य
(घ) उप सचिव, वित्त व्यवस्थापन महाशाखा, आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय	सदस्य
(ङ) उप सचिव,प्रदेश नीति तथा योजना आयोग	सदस्य
(च) उप सचिव,बजेट योजना तथा कार्यक्रम महाशाखा, आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय	सदस्य
सचिव	

(२) समितिले उपदफा (१) बमोजिम कार्यक्रम छनौट गर्दा संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको अन्य स्रोतबाट सञ्चालित योजना तथा कार्यक्रमसँग दोहोरो नपर्ने गरी छनौट गर्नु पर्नेछ

(३) उपदफा (१) बमोजिमको समितिले योजनाको संभाव्यता, लागत, योजनाबाट प्राप्त हुने प्रतिफल वा लाभ, कार्यान्वयनका लागि आवश्यक भौतिक तथा वित्तीय क्षमता वा जनशक्ति, योजनाको आवश्यकता र

प्राथमिकता जस्ता विषयहरूलाई आधार मानी अधिकतम उपलब्धी हासिल हुने योजनालाई प्राथमिकता दिई छनौट गर्नु पर्नेछ ।

(४) यस दफा बमोजिम आयोजना छनौट गर्ने कार्य सामान्यतया प्रत्येक वर्षको फागुन मसान्तभित्र सम्पन्न गर्नु पर्नेछ ।

(५) यस कार्यविधिमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा उल्लेख गरिएको भए तापनि स्थानीय तहले विशेष अनुदानको लागि कुनै योजना तथा कार्यक्रम पेश नगरेको अवस्थामा प्रदेश सरकारले कुनै विशेष क्षेत्र वा समुदायको उत्थानको लागि विशेष कार्यक्रम संचालन गर्न आवश्यक भएमा ऐनको दफा ७ बमोजिमको क्षेत्रमा विशेष अनुदान प्रदान गर्न बाधा परेको मानिने छैन ।

द. आयोजना छनौट र कार्यान्वयन: (१) दफा ७ बमोजिमको समितिको सिफारिसको आधारमा मन्त्रालयले विशेष अनुदान प्रदान गर्ने आयोजना छनौट गर्नेछ ।

(२) मन्त्रालयबाट उपदफा (१) बमोजिम छनौट भएका आयोजना कार्यान्वयन गर्न स्थानीय तहलाई तीन दिन भित्र सूचना दिइनेछ ।

(३) स्थानीय तहले उपदफा (२) बमोजिमको सूचना प्राप्त गरेको मितिले सात दिनभित्र कार्य प्रकृया अगाडि बढाउनुपर्नेछ ।

९. आवधिक योजनामा समावेश गर्नु पर्ने: स्थानीय तहले विशेष अनुदानको माध्यमबाट कार्यान्वयन गर्ने आयोजना तथा कार्यक्रमलाई बार्षिक कार्यक्रम तथा आवधिक योजनामा समावेश गर्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद-३

योजनाको संचालन, कार्यान्वयन तथा अनुगमन

१०. आयोजनाको संचालन र कार्यान्वयन: (१) आयोजना तथा कार्यक्रम संचालन गर्दा सार्वजनिक खरिद ऐन तथा प्रचलित कानूनको पालना गर्नु पर्नेछ ।

(२) योजना तथा कार्यक्रम संचालन गर्दा कामको गुणस्तरमा विशेष ध्यान पुऱ्यानुपर्नेछ । सोको लागि नागरिक समाज एवं लाभान्वित वर्ग र समुदायबाट समेत निगरानी गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्नेछ ।

११. अनुदान रकम खर्च गर्ने विधि र प्रक्रिया:(१) स्थानीय तहले विशेष अनुदान बापत प्राप्त रकम खर्च गर्दा देहायको प्रक्रिया अपनाउनुपर्नेछ:

- (क) विशेष अनुदान रकम जुन योजना तथा कार्यक्रमका लागि प्रदान गरिएको हो सोही योजना तथा कार्यक्रममा खर्च गर्नुपर्नेछ,
- (ख) स्थानीय तहले प्राप्त गर्ने विशेष अनुदान बजेट तथा कार्यक्रममा समावेश गरेर मात्र खर्च गर्नुपर्नेछ।
- (ग) विशेष अनुदान बापत प्राप्त रकम खर्च गर्दा उपभोक्ता समिति मार्फत खर्च गर्न पाइने छैन।
- (घ) विशेष अनुदान बापत प्राप्त रकम अन्य खर्च शीर्षकमा रकमान्तर गर्न पाइने छैन।
- (ङ) विशेष अनुदानको रकमबाट तलव भत्ता, मर्मत, सम्भार, मसलन्द लगायतका प्रशासनिक खर्च परामर्श सेवा आदिमा खर्च गर्न पाइने छैन।
- (च) विशेष अनुदान बापत प्राप्त रकम आयोजना तथा कार्यक्रम सम्पन्न गर्नुपर्ने तोकिएको समयावधि भित्र खर्च गर्नुपर्नेछ।
- (छ) विशेष अनुदानबाट संचालित आयोजना तथा कार्यक्रमको लागि अनुदान रकम हस्तान्तरण गर्दा आयोजनाको कार्य प्रगतिको आधारमा चौमासिक रुपमा गरिनेछ।
- (ज) विशेष अनुदानमा संचालन गरिने परियोजनामा कन्टिन्जेन्सी बापत कुल लागतको दुई प्रतिशत भन्दा बढी राख्न पाइने छैन।
- (झ) विशेष अनुदानबाट प्राप्त रकमको समयमै आन्तरिक र अन्तिम लेखापरिक्षण गराउनुपर्नेछ।

(२) विशेष अनुदानबाट संचालनमा रहेका योजना तथा कार्यक्रमहरूबाट सो आयोजना लक्षित उद्देश्य अनुरूप कार्यक्रम संचालन हुन नसकेमा प्रदेश सरकारले त्यस्तो अनुदान बापत उपलब्ध गराएको रकम प्रदेश संचितकोषमा फिर्ता गर्नुपर्नेछ। उद्देश्य अनुरूप आयोजना तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन नगर्ने र विशेष अनुदान फिर्ता नगर्ने स्थानीय तहलाई आगामी आर्थिक वर्षहरूमा प्रदान गरिने अन्य अनुदान रकमबाट यस्तो रकम कट्टा गर्न सक्नेछ।

१२. आयोजनाको समयावधि थप नहुने: विशेष अनुदानबाट संचालनमा रहेका योजना तथा कार्यक्रमहरू तोकिएको समयावधि भित्र अनिवार्य रुपमा सम्पन्न

गर्नुपर्नेछ। तोकिएको समयावधि भित्र योजना तथा कार्यक्रमको कार्य सम्पन्न नभएका बाँकी कामको लागि रकम निकास दिइने छैन।

१३. अनुगमन सम्बन्धी व्यवस्था : (१) विशेष अनुदानबाट संचालन हुने आयोजना तथा कार्यक्रमहरू प्रभावकारी रूपमा लक्षित प्रतिफल प्राप्त हुने गरी भए नभएको सम्बन्धमा सम्बन्धित स्थानीय तहको उप प्रमुखको अध्यक्षतामा रहने योजना कार्यक्रम अनुगमन समितिले नियमित रूपमा अनुगमन गरी प्रगति प्रतिवेदन पेश गर्नु पर्नेछ।

(२) विशेष अनुदानबाट स्थानीय तहले संचालन गरेका योजना तथा कार्यक्रमहरू प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन भए नभएको सम्बन्धमा आवश्यकता अनुसार अनुगमन गर्न देहायको अनुगमन समिति रहनेछः

(क) योजना कार्यान्वयन हुने क्षेत्रबाट प्रदेश सभामा निर्वाचित/मनोनित सदस्य -
अध्यक्ष

(ख) सम्बन्धित स्थानीय तहको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत -
सदस्य

(ग) क्षेत्रगत मन्त्रालयको सचिवले तोकेको अधिकृत स्तरको एक प्राविधिक
-सदस्य

(घ) आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालयको योजना हेर्ने अधिकृतस्तरको
प्रतिनिधि

-सदस्य सचिव

(३) उपदफा (२) बमोजिमको अनुगमन समितिले अनुगमन गरी मन्त्रालय समक्ष प्रतिवेदन पेश गर्नु पर्नेछ।

(४) अनुगमन समितिले आवश्यक राय सुझाव उपलब्ध गराउन सक्नेछ।
यस्तो राय सुझावको पालना गर्नु सम्बन्धित स्थानीय तहको कर्तव्य हुनेछ।

परिच्छेद-४

विविध

१४. प्रतिवेदन गर्नुपर्ने: सबै स्थानीय तहले आफ्नो क्षेत्रमा विशेष अनुदानबाट संचालित आयोजना तथा कार्यक्रमहरूको प्रगति प्रतिवेदन चौमासिक रूपमा मन्त्रालय समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ।

१५. बाधा अडकाउ फुकाउने: यस कार्यविधिमा कार्यान्वयनको सम्बन्धमा प्रकृया सरलीकरण गर्ने, अनुसूची हेरफेर गर्ने जस्ता विषयमा मन्त्रालयले आवश्यक निर्णय गर्न सक्नेछ ।
१६. प्रचलित कानून बमोजिम हुने: यस कार्यविधिमा उल्लेख भएका कुराहरु प्रचलित कानूनसँग बाझिएमा बाझिएको हदसम्म प्रचलित कानून बमोजिम नै हुनेछ ।

अनुसूची

(कार्यविधिको दफा ७ सँग सम्बन्धित)

विशेष अनुदान मागार्ने निवेदन

स्थानीय तहको नाम :

जिल्ला :

फोन, फ्याक्स र इमेल :

कार्यक्रम वा आयोजनाको नाम :

कार्यक्रम वा आयोजना सम्पन्न गर्न लाग्ने समय :

कार्यक्रम वा आयोजनाबाट लाभान्वित संभाव्य जनसंख्या :

कार्यक्रम वा आयोजनाको कूल लागत रु. :

लागत सहभागिता भएमामात्र

कूल लागतमा स्थानीय तहको अनुपात रकम :

अन्य, निजी तथा सामुदायिक संघ संस्थाको लागत सहभागिता अनुपात रकम :

प्रदेश सरकारले व्यहोर्ने रकम :

आवश्यक संलग्न कागजातहरु :

१. ....

२. ....

३. ....

दस्तखत :

नाम :

पद:

मिति :